

Logika istraživanja: Kako postaviti dobro pitanje

Treće predavanje

Terminologija

- Pozitivizam (vs. konstruktivizam)
- Varijable
- Indikatori
- Operacionalizacija
- Hipoteze

Kakva pitanja se postavljaju?

- Šta se desilo? I, Zašto?
  - Odnos, korelacije i kauzalitet
- Koga to zanima?
  - Šira relevantnost rada ili istraživačkog projekta

Istraživačko pitanje

- Istraživačko pitanje je centralni dio istraživanja kojim je definisan problem kojim se bavimo. Istraživačko pitanje treba da postavi osnov za ostale djelove istraživanja, hipoteze koje treba da logično proističu iz pitanja, izbor metoda, izbor podataka i osnov za interpretaciju.
  - *In my view, formulating research questions is the most critical and, perhaps the most difficult part of the research design... Establishing research questions makes it possible to select research strategies and methods with confidence. In other words, a research project is built on the foundation of research questions. (Blaikie, 2000)*
- Istraživačko pitanje treba da bude:
  - Jasno
  - Relevantno (za nauku, za praksu...)
  - Povezano sa problemom koji treba riješiti
  - Da je odgovor na njega moguće dobiti (ili bar da ga mi možemo dobiti)
  - Da donosi nešto novo
  - Etično
- Najčešće se postavlja bukvalno u formi pitanja: *Da li genetske predispozicije utiču na društvene stavove?*

Izvori istraživačkih pitanja

- Praktični "životni" problemi
- Slučajna otkrića
- Teorije
- Prethodna istraživanja

Vrste istraživačkog pitanja

- “Kazuističko” – analiza etičkih dilema i primjena opštih pravila na konkretnim slučajevima
- Pitanje razlikovanja – identifikacija sličnosti i razlika između dva fenomena
- Deskriptivno pitanje – opisivanje značaja, elemenata određenih fenomena
- Relaciono pitanje – veza između pojava (korelacije i kauzalitet)

Kvantitativna i kvalitativna pitanja

- Kvantitativna:
  - Najčešće počinju sa „kako“, „šta“ i „zašto“,
  - Imaju jasno postavljene zavisne i nezavisne varijable
- Kvalitativna:
  - Najčešće počinju sa „kako“ i „šta“ (rijetko „šta je uzrok“ jer to implicira kauzalitet)

Kako postaviti pitanje

- Izaberite temu koja vas interesuje i o kojoj zaista želite nešto novo da saznate
- Napravite preliminarno istraživanje literature – šta već postoji, šta su nedostaci, šta fali u sadašnjem kolektivnom znanju?
- Procijenite da li možete odgovoriti na to pitanje – da li imate znanja i resursa da zaista odgovorite

Karakteristike dobrog pitanja

- Odnosi se na neku stvarnu dilemu ili problem
- Pruža relativno neočekivan odgovor, onaj koji nije samo-evidentan ili očigledan
- Provocira diskusiju

Nema loših pitanja?

- Preambiciono: *Kakve su ambicije studenata?*
- Nedovoljno ambiciozno: *Koliko studenata je upisalo FPN 2017. godine?*
- Previše deskriptivno: *Kakve knjige čitaju srednjoškolci?*
- Nemoguće za odgovoriti: *Da li su Crnogorci u XIX vijeku bili vrijedniji od onih u XXI?*
- Nejasno: *Zašto su društvene mreže štetne?*
- Nerelevantno: *Kakva je bila spoljna politika SAD-a prema Kini u XX vijeku?*
- Vrijednosno pristrasno: *Koje su glavne prepreke boljoj evropskoj budućnosti Crne Gore?*

Hipoteze

- Iz istraživačkog pitanja direktno izvodimo hipoteze.
- Hipoteza je informisana pretpostavka o predmetu istraživanja
- Ili, hipoteze su iskazi koji na provjerljiv način govore o vezi dvije ili više varijabli (Fajgelj)
  - Deskriptivne – opisuju odnos, ali ne ulaze u objašnjavanje uzroka (*Države koje se u obezbjeđivanju prihoda oslanjaju na naftu često pate od slabog ekonomskog rasta*)
  - Kauzalne – povezuju uzrok i posljedicu (*Najstarija djeca imaju veću vjerovatnoću da obole od depresije*)
- Hipoteza mora biti *opovrgljiva*.

Hipoteze

- Hipoteze mogu biti različitog nivoa operacionalizacije, u kvalitativnim istraživanjima npr. imamo tzv. istraživačke ili supstancijalne hipoteze koje su manje konkretne, u kvantitativnim imamo operacionalizovane, mjerljive ili statističke hipoteze.
- Statističke hipoteze:
  - Nulta hipoteza – ona koju opovrgavamo (od riječi *nullify*) i koja generalno negira vezu između posmatranih fenomena: *Između pola i uspjeha u obrazovanju nema povezanosti*
  - Alternativne hipoteze postavljamo u odnosu na nultu: *Žene su uspješnije na studijama.*
- Različita funkcija u kvantitativnim i u kvalitativnim istraživanjima.

Primjer:

- *IP: Koji faktori dominantno opredjeljuju izborne odluke birača u CG?*
  - H₁: Glasanje u CG dominantno opredjeljuju socio-demografska obilježja.
  - H₂: Glasanje u CG dominantno opredjeljuje partijska identifikacija birača.
  - H₃: Glasanje u CG dominantno opredjeljuje privrženost lideru partije.
  - ...

Pitanje relevantnosti

Koga to, uopšte, zanima?

- Zašto trošite nečije vrijeme? Zašto bi nekoga bilo briga o tome o čemu pišete?
- Ubijediti „publiku“ da je rad vrijedan pažnje i vremena
  - Praktični razlozi – količina informacija kojima smo bombardovani
  - Naučni razlozi – doprinos
- Strategije za “odbranu”:
  - Polovično čitanje
  - Čuvanje „za kasnije“
  - Odbacivanje

Koga to, uopšte, zanima?

- Pravilo: Odgovor na pitanje „koga to zanima na početku“ i na kraju
- Taktike dokazivanja:
  - Uključivanje u naučni dijalog
  - Povećavanje uloga

Pregled literature

Pregled literature, literature review, lit review

- Svrha: Sumirati sve što se do sada zna o nekom događaju ili obrascu u svijetu politike, ukazati na to šta se još uvijek ne zna i čime bi naše istraživanje ili rad moglo da doprinese zajedničkom razumijevanju događaja ili obrasca
- Ukazuje se na tip literature na koju se pozivamo i sužavaju na literaturu koje se direktno tiče pitanje
- Ne citirati sve, napraviti sumarni prikaz, birati po relevantnosti
- Dvije vrste:
  - Opšta saglasnost
  - Debata u toku

Važnost pregleda literature

- Dobro napisan pregled literature ima važniju ulogu od prostog pokazivanja toga šta je autor pročitao i obezbjeđivanja sažetaka na temu šta sve postoji
- On ukazuje na potencijalne nedostatke i propuste u kolektivnom znanju o nekom dijelu svijeta politike
- On ukazuje kako mi svojim radom taj nedostatak popunjavamo i odgovara na pitanje zašto je bitno čitati rad
- On otvara prostor za postavljanje hipoteza.

Kako povećati ulog

- Primjer: Danijel Pozner i rad o dva afrička plemena – Čevama i Timbukama iz Zambije i Malavija
- Objavljen u *The American Political Science Review*
- «Ovaj članak istražuje uslove pod kojima kulturni rascjepi postaju politički relevantni»

“Ja bih nešto u vezi sa filibasterom, gospodine Hauard” ili, odakle početi?

- Godišnji pregledi (annual reviews):
<http://www.annualreviews.org/journal/polisci>
- Handbooks: (npr.
<http://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199604456.001.0001/oxfordhb-9780199604456>)
- Uređena izdanja (Edited volumes)
- Pregledni eseji
- Knjige i članci u časopisima
- Udžbenici